

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Palviainen, Åsa; Sopenan, Pauliina

Title: Ödesfrågor för Svenskfinland? : Två tidningsdebatter från hösten 2015

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Palviainen, Å., & Sopenan, P. (2017). Ödesfrågor för Svenskfinland? : Två tidningsdebatter från hösten 2015. In E. Sköldberg, M. Andréasson, H. A. Eryd, F. Lindahl, S. Lindström, J. Prentice, & M. Sandberg (Eds.), *Svenskans beskrivning 35 : Förhandlingar vid trettiofemte sammankomsten Göteborg 11-13 maj 2016* (pp. 271-285). Göteborgs universitet, institutionen för svenska språket. *Svenskans beskrivning, 35*. <http://hdl.handle.net/2077/52211>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Ödesfrågor för Svenskfinland?

Två tidningsdebatter från hösten 2015

Åsa Palviainen & Pauliina Sopanen

1. Inledning

Nyhetsåret 2015 i Finland var händelserikt och berörde svenska språket och dess talare på olika sätt. Det populistiska partiet Sannfinländarna – som utmärkt sig bl.a. genom att vilja minska på svenskans utrymme i Finland – var framgångsrikt i riksdagsvalet under våren samtidigt som Svenska folkpartiet (SFP) för första gången på 36 år hamnade utanför regeringen. Efter sommaren nåddes även Finland av den så kallade ”flyktingkrisen” och på mycket kort tid kom tiotusentals flyktingar till landet. Det blev aktuellt att mycket snabbt ta ställning till hur de nyanlända på bästa sätt skulle tas emot vilket diskuterades livligt i såväl finska som finlandssvenska medier.

I denna artikel undersöker vi två av årets nyhetshändelser närmare: Den ena var en finlandssvensk utbildningsangelägenhet – startandet av en ny klasslärarutbildning på svenska i Helsingfors – och den andra handlade om möjligheterna för flyktingar och invandrare att integreras på svenska (i stället för finska). Vi valde att fokusera på dessa två då de ägde rum samtidigt under ett par intensiva höstmånader, de representerade teman som inte riktigt förekommit tidigare i finlandssvensk tidningsdebatt, samt för att de uppstod som respons på aktuella samhällsliga förändringar som potentiellt kan ha betydelse för Svenskfinlands framtid. Vi undersöker nyhetscyklerna (Hult & Pietikäinen 2014:5) ur såväl ett synkront perspektiv – deras respektive tidsmässiga förlopp och utlösare, typ av och antal inlägg, teman, intertextualitet och aktörer – som ur ett diakront perspektiv – dvs. i vilken mån debatten innehåller diskurser från tidigare debatter eller formar nya.

2. Bakgrund

Debatter ingår alltid som en del av en större sociopolitisk och historisk kontext (Blommaert 1999; Hult & Pietikäinen 2014). Samtidigt som debatter kan ha ett mycket långsamt förlopp och ha historiska förgreningar långt bak i tiden så kan de också hastigt blossa upp: ”[D]ebates ... are patterns of interrelated discourse activities ... often with a fuzzy beginning and end, of which we usually only remember the highlights, the most intense and polarized episodes” (Blommaert 1999:9). Ofta utlöses dessa intensiva debattepisoder av någon yttre samhällelig händelse (Duncker 2009) eller ett visst offentligt utspel (Boyd & Palviainen 2015) och kan sedan ebba ut för att eventuellt uppstå senare igen i en modifierad form.

Finskans och svenskans roll i Finland har varit föremål för diskussion och debatt under perioder åtminstone sedan den senare hälften av 1800-talet (se t.ex. Liebkind m.fl. 2007). Under senare tid har kanske den mest bekanta gällt den så kallade skolsvenskan, dvs. obligatoriet för alla elever i finskspråkiga skolor att läsa svenska (se t.ex. Hult & Pietikäinen 2014). Kännetecknande för den debatten är exempelvis att man relaterar till regioner och ”nytta” men också till kulturella och historiska värden (Palviainen 2011). En annan häftigt uppblossande debatt ägde rum hösten 2012 då man diskuterade om det borde införas tvåspråkiga (finsk/svenska) skolor som komplement till de administrativt enspråkigt svenska respektive finska skolorna. Boyd och Palviainen (2015) kunde urskilja två huvudsakliga diskurser som förekom där som de menade också går igen i andra debatter, som exempelvis den om skolsvenskan (se tabell 1).

TABELL 1: *Ideologiska diskurser i finländsk språkutbildningsdebatt (Boyd & Palviainen 2015).*

preservationistiska diskurser	idealistiska diskurser
Den starkaste överlever – minoriteten behöver skydd för att överleva	Relationerna mellan de två språkgrupperna kan förbättras
Lagstiftning – svenska och finska har likvärdig status	Nyliberalistiska tankeelement – individens rätt att välja
”Den taxelliska paradoxen” – enspråkiga lösningar leder till tvåspråkighet, tvåspråkiga lösningar leder till enspråkighet	”Tvåspråkighet är en rikedom” på individ- och/eller samhällsnivå (även andra språk än finska och svenska)
Betydelsen av modersmålet för barns identitetsutveckling	”Sunt förnuft” (t.ex. tvåspråkiga barn borde gå i tvåspråkig skola)
Skolans betydelse för språkutveckling	Språkinläring sker inom ramen för interaktion

Både debatten om skolsvenska och den om tvåspråkiga skolor har förts i såväl finlandssvenska som finska medier, men svenskans roll i Finland tycks annars väcka relativt ljummet intresse bland finskspråkiga (Kreander & Sandlund 2006:21). Detta gäller även de teman som är i fokus i denna artikel: Av de sju finska och finlandssvenska tidningarna som ingick i vår totala korpus diskuterades ämnena nästan enbart i de fyra finlandssvenska tidningarna.

Svenskfinland kan ses som en geografisk region (se figur 1) och även som en symbol för en kultur- och identitetskonstruktion, där man skiljer sig från finskspråkiga (Liebkind & Sandlund 2006). Svenskfinland kan grovt sett delas upp i en nordlig del (Österbotten) och en sydlig del (Åland, Åboland och Nyland) och i dessa delar finns såväl enspråkigt svenska som tvåspråkiga kommuner. Då svenskan i praktiken är i minoritetsställning² i Finland är principen om kulturell autonomi viktig: Det finns en rik svenskspråkig föreningskultur, gott om svenskspråkiga medier, samt svenskspråkiga skolor och högre utbildning (Kreander & Sundberg 2007). Svenska folkpartiet, Svenska kulturfonden och Folktinget är viktiga aktörer i Svenskfinland som verkar för svenskans och finlandssvenskars bästa och åtnjuter ett högt förtroende (Liebkind & Sandlund 2006).

FIGUR 1: Svenskfinland¹

3. Metod och material

Vi följde under året 2015 vad som skrevs om svenskan i Finland i sammanlagt sju finländska (fyra finlandssvenska och tre finska) dagstidningar och excerperade totalt 648 inlägg som alla på något sätt berörde svenskan i Finland.³

1 Bilden i figuren är hämtad från <http://hej.fi/>.

2 Svenska har en likvärdig ställning med finska som ett av Finlands två nationalspråk och har inte statusen minoritetsspråk. I termer av antal registrerade modersmålstalare är svenskspråkiga dock i minoritet (svenskspråkiga 5,3 % och finskspråkiga 88,7 %; Finlands officiella statistik 2015).

3 Materialet samlades in som en del av projektet Child2ling finansierat av Finlands akademi 2013–2017.

Nittio procent av dessa förekom i de fyra svenskspråkiga tidningarna. Inläggen kategoriserades enligt 11 teman, varav två valdes ut för närmare analys. Inläggen kategoriserades enligt journalistiska *nyheter* (på nyhetssidorna, ibland med personintervjuer), *debatt* (insändare och debattinlägg skrivna av offentliga personer eller privatpersoner), *ledare* (på ledarsidan, skrivna av tidningens politiska redaktör) och *övrigt* (t.ex. kolumner eller kommentarer).

I fokus för denna studie är de fyra finlandssvenska tidningarna *Vasabladet* (Vbl, utgivningsort Vasa), *Åbo underrättelser* (ÅU, Åbo), *Hufvudstadsbladet* (Hbl, Helsingfors), och *Östnyland* (Önl, Borgå).⁴ Fördelningen av inläggen i de två undersökta temakategorierna, *klasslärarutbildningen* (n=99) respektive *integration på svenska* (n=45) enligt tidning och typ av inlägg, återges i tabell 2 respektive 3.

TABELL 2: *Antal inlägg per kategori och tidning enligt temat Klasslärarutbildning.*

KLASSLÄRARUTBILDNING	Nyheter	Debatt	Ledare	Övrigt	Totalt
Hbl/Önl* (Hfrs/Borgå)	21	10	2	1	34
Vbl (Vasa)	29	15	3	1	48
ÅU (Åbo)	12	1	1	3	17
Totalt	62	26	6	5	99

*Inläggen sammanslagna för Hbl och Önl.

TABELL 3: *Antal inlägg per kategori och tidning enligt temat Integration på svenska.*

INTEGRATION PÅ SVENSKA	Nyheter	Debatt	Ledare	Övrigt	Totalt
Hbl/Önl* (Hfrs/Borgå)	17	11	4	1	33
Vbl (Vasa)	6	0	0	0	6
ÅU (Åbo)	6	0	0	0	6
Totalt	29	11	4	1	45

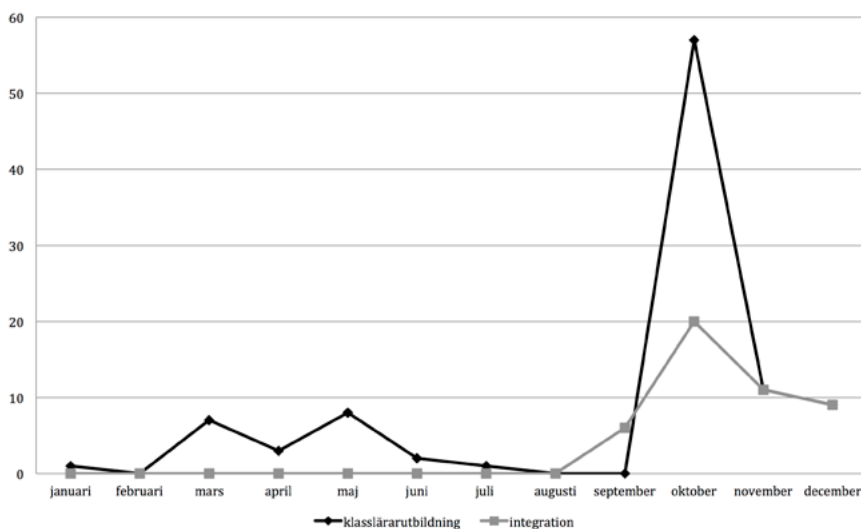
*Inläggen sammanslagna för Hbl och Önl.

Hufvudstadsbladet och Östnyland tillhör samma koncern och sampublicerar visst tidningsmaterial. I de fall ett identiskt inlägg publicerats i båda används förkortningen *Hbl_Önl*. De båda tidningarna representerar det geografiska område som brukar hänföras till som Nyland medan ÅU ges ut i Åboland och Vasabladet främst har Österbotten som spridningsområde (jfr figur 1). Inläggens distribution temporalt (månadsvis) återges i figur 2. Av den framgår

4 De finska tidningarna som ingick i den totala korpusen var *Pohjalainen* (Vasa), *Helsingin sanomat* (Helsingfors) och *Keskisuomalainen* (Jyväskylä).

att den mest intensiva perioden ägde rum under hösten och i synnerhet under oktober månad.

I det följande ska klasslärarutbildningsdebatten respektive debatten om integration på svenska presenteras och analyseras genom givande av bakgrunds-kontext, beskrivning av nyhetscykeln samt analys av diskurser som kommer fram i inläggen. Dessa relateras slutligen till preservationistisk respektive idealistisk diskurs så som de har beskrivits av Boyd & Palviainen (2015, tabell 1).

FIGUR 2: *Distribution och inlägg över tid under 2015 i de fyra finlandssvenska tidningarna i klasslärarutbildningsdebatten (n=99) och integration på svenska (n=45).*

4. Klasslärarutbildningsdebatten

4.1 Bakgrund och förlopp

I Finland har den enda svenskspråkiga utbildningen till klasslärare⁵ för finlandssvenska skolor funnits vid Åbo Akademi (ÅÅ) och dess till Vasa utlokaliserade pedagogiska fakultet. Efter att man hade blivit varse att det fanns

5 En klasslärare har behörighet att undervisa en skolklass (åk 1–6) i alla skolämnen.

en brist på behöriga svenskspråkiga klasslärare i Helsingforsregionen började Helsingfors universitet (HU) planera för en helt ny klasslärarutbildning med ett särskilt fokus på flerspråkighet, mångfald och social rättvisa. Tanken var att bemöta den starkt växande andelen två- och flerspråkiga elever i svenskspråkiga klassrum i Helsingfors. HU hade först tänkt att utbildningen i sig skulle vara tvåspråkig men man justerade detta senare till att vara svenskspråkig, men med möjlighet för studenterna att läsa biämnena på finska. Intentionen var att man skulle samarbeta med ÅA om denna utbildning.

I april meddelades det att såväl ÅA som HU skulle få betydande fondmedel från bl.a. Svenska kulturfonden som skulle garantera utbildningen finansiellt. I maj kom de första signalerna om att förhandlingarna mellan de två universiteterna inte förlöpte smärtfritt (Hbl 11/5; Vbl 13/5). De första dagarna i oktober förklarades i en rad nyhetsinlägg att man trots förhandlingar inte kommit överens och HU förklarade att de skulle starta utbildningen på egen hand (Hbl 10/10; Vbl, ÅU 10/10). Samarbetet sades falla på bl.a. hur permanent utbildningen skulle vara, utbildningens undervisningsspråk och -profil, samt personal- och kvalitetsfrågor.

Vid denna tid i oktober startade och kulminerade den debatt som ska redogöras för i mer detalj i följande avsnitt. Under november och december hade sedan den mest intensiva debatten ebbat ut och inläggen bestod främst av nyhetsartiklar i Vbl respektive ÅU. Dessa handlade bl.a. om hur ÅA planerade för en egen parallell klasslärarutbildning i Helsingfors (ÅU 26/11), ett eventuellt samarbete med Sverige (ÅU 22/12) och också ett öppnande för omförhandlingar mellan HU och ÅA under 2017 (Vbl 22/11).

4.2 Lärarutbildningsdebatten kulminerar

Lördagen den 10 oktober publicerades åtta nyhetsinlägg i de fyra tidningarna som behandlade det faktum att förhandlingarna strandat och analyserade dess orsaker. Tre dagar senare publicerade Hbl_Önl och Vbl varsin ledare. I Hbl_Önl skrev ledarskribenten att "[f]örutsättningarna för samarbete verkar urusla" och att det "kanske är klokt att HU ensamt ansvarar för utbildningen". Hon fortsätter:

Förtroendebristen i det aktuella fallet väcker frågan om det svenska i Finland alls mera kan betraktas som en enhet. Är de olika regionerna – och därmed behoven – så olika att det inte finns något övergripande gemensamt intresse? (Ledare, Hbl_Önl 13/10)

Hon utvidgar alltså förtroendebristen mellan universiteterna till att handla om en regional fråga: Finns det längre ett gemensamt Svenskfinland? Samma dag

skriver en av Vbl:s ledarskribenter att "HU vill etablera sin maktposition och köra lärarutbildningen i Vasa i sank." Han gör det till en regional-, parti- och maktpolitisk fråga där Österbotten blir överkört av de tunga finlandssvenska samhällsaktörerna som inte visar ansvar:

Med fondernas goda minne kör södra Finland över Österbotten, medan SFP står och ser på. SFP har ju av tradition en agenda för syd och en annan för Österbotten. Som brukligt är då konflikter uppstår "inom familjen" tvär SFP sina händer, fräntar sig sitt ansvar och skyller på någon annan. (Ledare, Vbl 13/10)

Vasabladetets andra ledarskribent fyller en vecka senare i med:

Givetvis kan man ur ett huvudstadsperspektiv resonera som så att man genom en konkurrerande lärarutbildning i Helsingfors slår två flugor i en smäll. Räddar en (eventuellt) hotad svensk enhet och får en "ikioma" [fi. "alldeles egen"] lärarutbildning som givetvis kommer att bli mycket bättre än den i Vasa. Men har inte också "huvudstaden" (alternativt SFP i huvudstaden) ett ansvar för hela Svenskfinland? Borde inte speciellt huvudstaden odla ett helhetstänk? (Ledare, Vbl 21/10)

Även konkurrenttidningen Hufvudstadsbladet får sig en känga då den backat upp "en del av de utspel som gjorts de senaste åren". I de två ledarsticken från Vasabladet framstår det alltså som att Österbotten motarbetas av ett slags konglomerat bestående av HU, Kulturfonden, SFP, Svenska kulturfonden och Hufvudstadsbladet och "huvudstaden" uppmanas att ta ansvar för hela Svenskfinland. Delegationsordföranden i Svenska kulturfonden gick i svaromål:

Svenska Kulturfonden strävar efter att tänka ur ett allfinlandssvenskt perspektiv och på längre sikt, på framtidens finlandssvenskar. Det var också avsikten med stöden till universiteten där HU och ÅA fick kännbara bidrag för att samarbeta kring en lärarutbildning i Helsingfors. (Debatt, Vbl 17/10)

Under rubriken *Att gräla i Svenskfinland* skriver ledarskribenten i ÅU "[s]å som nästan alltid i Svenskfinland har klasslärafrågan regionalpolitiserats" och undrar om det inte vore "ett sunt finlandssvenskt tecken att man kunde gräla på svenska i Finland uttryckligen utan att be att SFP ska komma in och avgöra tvisten?" (ÅU 14/10). SFP bildades 1906 för att mobilisera och ena alla kategorier finlandssvenskar längs kusten och arbeta för svenskans sak (Kreander & Sandlund 2006). Samtidigt har det konstaterats att det finns motsättningar inom organisationen, främst vad gäller olika regioner i Svenskfinland och relationen landsbygd och stad (Sandberg 2006:238). SFP bemöter kritiken i en debattartikel författad av partiets vice ordförande:

Partiet önskar alltså inte en nedmontering av den svenska utbildnings- och kultur-autonomin. Partiet vill uttryckligen att utbildningssatsningen ska vara ett svenskt samarbete mellan de bägge universiteterna. Detta har visat sig besvärligt i praktiken. (Debatt, Vbl 13/11)

SFP vill liksom Svenska kulturfonden (jfr. ovan) alltså förmedla att de arbetar för ett enigt och enat Svenskfinland och önskar ett samarbete mellan universiteterna. De antyder att de har gjort vad de har kunnat för att underlätta samarbetet men att det sist och slutligen handlat om ÅA och HU som inte kommit överens. Detta sistnämnda är sannolikt det som ledarskribenten ovan (Vbl 13/10) avser med att SFP ”två sina händer”, skyller på någon annan och inte tar ansvar när ”familjen” (dvs. Svenskfinland) bråkar.

Ett annat spår i debatten gällde den nya klasslärarutbildningens profil på flerspråkighet och mångfald, utbildningens undervisningsspråk och vem den är till nytta för. ÅA:s styrelseordförande oroade sig särskilt för ”att HU satsar på en tvåspråkig utbildning som inte gagnar Svenskfinland” (Hbl och Vbl 14/10). Detta bär tydliga ekon av den så kallade taxellska paradoxen (Boyd & Palviainen 2015), dvs. en oro för att en tvåspråkig lärarutbildning leder till (finsk) enspråkighet jämfört med en svensk enspråkig lärarutbildning som något som gagnar (tvåspråkigheten i) Svenskfinland.

I Vasabladet skrev ledarskribenten att det är i Österbotten – inte i Helsingfors – som det finns mångkulturella elever i svenska skolor (Vbl 21/10) och att det i praktiken därför är Österbotten som blir klasslärarutbildningens arbetsfält. I ett inlägg i Hufvudstadsbladet menar representanter från HU i stället att det särskilt är i Nyland som det framtida behovet finns:

Dess profil bygger på flerspråkighet, mångfald och social rättvisa. Det är frågor som vi anser kommer alla lärare till nytta oavsett region, men särskilt i Nyland som i jämförelse med övriga områden har fler två- och flerspråkiga elever och en högre andel elever med andra språk än svenska och finska i bagaget. ... [P]å sikt bidrar [utbildningen] till att skapa bättre förutsättningar för en likvärdig och rättvis skolgång för den svenskspråkiga minoriteten i Finland. (Debatt, Hbl_Önl 24/10)

Samtidigt som man pekar ut det särskilda behovet i Nyland menar skribenterna att frågor om flerspråkighet, mångfald och social rättvisa kommer ”alla lärare till nytta oavsett region” och gagnar ”den svenskspråkiga minoriteten i Finland”.

5. Att integreras på svenska

5.1 Bakgrund och förlopp

Finland har en förhållandevis kort historia av invandring och jämfört med exempelvis Sverige är andelen utlandsfödda i Finland låg. Först på 1990-talet började antalet öka i den mån så att Finland kan sägas vara ett invandrarland (Honko & Latomaa 2016) och under hösten 2015 kom, som en effekt av det världspolitiska läget, cirka 30 000 flyktingar under ett par månaders tid.⁶ Som invandrare har man i teorin rätt att välja finska eller svenska som det språk man lär sig först (integrationspråk) och barn har rätt till förberedande undervisning och skolgång på endera finska eller svenska. I praktiken är språket dock oftast finska. Det finns vissa undantag, t.ex. i delar av Österbotten, där man har lång erfarenhet av integrering på svenska (se t.ex. Östman & Ekberg 2016). Det finns även svensk- och tvåspråkiga kommuner där man har valt att enbart ordna integrationskurser på finska, bl.a. med argumentet att invandrarna ska kunna bo och verka i hela Finland.

I början av september dyker den första nyhetsartikeln upp som beskriver hur asylsökande går till (Hbl 5/9) och ett par veckor senare berättas om hur de första flyktingarna kom till Borgå (Önl 23/9). I månadsskiftet september-oktober startar en debatt på insändarsidorna i Hbl och Önl där svenska som integrationspråk föreslås som alternativ för nya invånare. I mitten av november offentliggörs utredningen *Kan vi stå till tjänst? Integration på svenska i Finland*, skriven av en forskare på uppdrag av Svenska kulturfonden (ÅU 19/11) och kort därefter står det klart att Svenska kulturfonden satsar en större summa pengar på att underlätta för integrering av invandrare på svenska (ÅU 4/12). Nyhetscykeln i slutet av året karakteriseras av artiklar som beskriver hur man praktiskt har skridit till verket i olika delar av Helsingfors och Nyland för att bemöta situationen som har uppstått, invandrare och utbildningssamordnare intervjuas och man berättar om nyinrättad eller planerad förberedande undervisning på svenska för de flyktingbarn som har kommit.

6 I Finland används termerna *invandrare*, *flykting* och *asylsökande* (för definitioner, se http://www.migri.fi/for_media/ordlista) medan termen *nyanländ* inte brukas.

5.2 Oktoberdebatten om integreringspråk

I slutet av september publiceras en intervju i Östnyland med SFP-politikern och stadsfullmäktiges ordförande i Borgå där hon talar för att invandrarbarn ska kunna integreras via den svenska skolan:

Jag tycker att det är viktigt med integrering på båda inhemska språken. Det är också bra att både finsk- och svenskspråkiga barn får ta del av den mångkulturella verklighet vi har i dag. (Nyhet, Önl 30/9)

Hon talar alltså för vikten av att finländska skolbarn ska få ta del av mångkultur genom kontakt med invandrarbarn. Ett par dagar senare får debatten fart genom publicerandet av ett inlägg med rubriken *Flyktingarnas språkval en ödesfråga för Svenskfinland* (Hbl_Önl 2/10). En professor menar att svenska beslutsfattare i Svenskfinland har uppvisat handlingsförflamning då man automatiskt gått in för att undervisa flyktingar i finska med ”motiveringen ... att flyktingarna ändå inte kommer att stanna på orten” och anser att det vittnar ”om att man helst vill slussa i väg flyktingarna någon annanstans.” Han skriver: ”Vi skall välkomna olika nationaliteter i den finlandssvenska gemenskapen. Om det inte sker en snabb omvärdering i ett antal kommuner har något stort gått förlorat som vi kommer att få ångra” (Hbl_Önl 2/10). Han ser med andra ord att de nyanlända flyktingarna kan vara räddningen för Svenskfinland och att man i stället för att sluta sig borde öppna famnen: ”Flyktingkrisen” kan vara en räddning för Svenskfinland.

Samtidigt publiceras en insändare skriven av en akademiker som tar individens perspektiv, genom betydelsen som skolan och dess undervisningsspråk spelar för invandrarfamiljerna:

Men när en invandrare får ett nytt språk är det egentligen de kommande barnens språk och identitet som väljs. I vilket dagis, i vilken skola, ska de gå ... De inflyttade föräldrarna får ett kontaktspråk, deras barn får en livsuppfattning! (Debatt, Hbl_Önl 2/10)

Genom detta citat kan man se att ett *språk* är något man *får*, att *barnens språk* och *identitet väljs* (av föräldrarna?) genom val av skola och att barnen därigenom *får en livsuppfattning*. Den underförstådda livsuppfattningen är en finlandssvensk sådan. Skolans roll för språk- och (finlandssvensk) identitetsutveckling betonades ofta i den preservationistiska diskursen i debatten om tvåspråkiga skolor (Boyd & Palviainen 2015) men här förekommer den i en ny tappning då det handlar om familjer med andra modersmål än svenska (eller finska). Några dagar senare skrivs en insändare av en person som själv kom till

Finland som invandrare på 1990-talet och han menar att ”de invandrare som lärt sig svenska kommit lättare in i samhället än de som lärt sig finska” (Hbl_Önl 10/10). Han upprepar vikten av skolan som viktig för integrationen och som en möjlighet för Svenskfinland som helhet: ”Mina barn går nu i svensk skola. De och alla andra invandrarbarn där blir i framtiden till nytta för alla som lever på svenska. Detta borde politiker som arbetar för svenskan tänka på.”

Någon vecka senare efterlyser en invandrarkoordinator svenska integrationsstrukturer och -vägar som fungerar i alla större städer i Finland eftersom invandrare tenderar att flytta på sig. Man ska sikta högt:

Den finlandssvenska integrationsvägen ska ha höga ambitioner. Den ska kunna erbjuda gemenskap, förståelse för vikten av ett modersmål och rätten till ett annat perspektiv. (Debatt, Hbl_Önl 13/10)

Underförstått i detta inlägg är att ”ett modersmål” i det här fallet är svenska och ”ett annat perspektiv” är ett annat än det finska, dvs. att en finlandssvensk integrationsväg är att erbjudas rätten att få ett finlandssvenskt perspektiv och få ta del av den finlandssvenska gemenskapen.

Ett par dagar senare kommer det första inlägget som problematiserar svenska som integrationsspråk. Skribenten, som är chef vid Västra Nylands invandrar-tjänst, konstaterar att flyktingar som tas emot i regionen informeras om att Finland har två nationalspråk och att man har rätt att välja vilket språk man vill studera. Hon fortsätter:

Vi berättar emellertid också att de flesta människor talar finska i vårt land och att det är på finska man klarar sig överallt i Finland samt att det krävs i praktiskt taget alla jobb. Dessa människor förstår ännu inte under sina första veckor i landet vad det egentligen betyder om man väljer det ena eller det andra språket. Har vi rätt att välja för dem? Har vi rätt att göra dem till en minoritet i minoriteten...? (Debatt, Hbl_Önl 16/10)

De avslutande frågorna om val är svåra och rentav existentiella. Vem ska välja språk – och vilket språk – åt vem och för vem? Diskurserna om att *välja*, eller att *få*, ett visst *språk* och en viss *identitet* är sannolikt betingad av den speciella finlandssvenska minoritetskontexten. I majoritetsspråkskontexten är detta närmast en icke-fråga: I de finska tidningarna som fanns med i korpusen var finska som integrationsspråk given och då uppstod heller inte frågan om att välja.

6. Avslutande diskussion

De två debatterna fick lite olika utseende. Klasslärarutbildningsdebatten startade med nyheten att förhandlingarna mellan Helsingfors universitet och Åbo Akademi hade strandat. Debatten engagerade skribenter i alla fyra tidningar och fick snart en tydlig regionalpolitisk klang, där norr (Österbotten) ställdes mot syd (Helsingfors). Mest aktivt var Vasabladet och i synnerhet ledarredaktörerna lyfte där fram och problematiserade de stora finlandssvenska aktörerna och deras ansvar i processen samt konkurrensen mellan utbildningarna och regionerna. I denna debatt kan man urskilja såväl preservationistisk som idealistisk diskurs (Boyd & Palviainen 2015; tabell 1): Förespråkandet av en bibehållen svenskspråkig klasslärarutbildning karakteriserades av preservationistiska argument då man relaterade till att minoriteten behöver skydd för att överleva (t.ex. genom bistånd av finlandssvenska aktörer) och att enspråkiga lösningar fungerar bäst för att gagna tvåspråkighet. Förespråkandet av den nya klasslärarutbildningen inkluderade mer av idealistisk diskurs och ”sunt förnuft”, t.ex. att två- och flerspråkighet bemöts bäst med en utbildning profilerad på två- och flerspråkighet. Samtidigt kan man konstatera att spänningarna som kom fram i debatten sannolikt hade mindre att göra med den nya utbildningen som sådan, än att den var en gammal debatt i nya kläder: En dragkamp mellan landsbygd och storstad och olika åsikter om vad som är bäst för Svenskfinland.

Debatten om svenska som möjlig integrationsväg för invandrare uppstod som respons på det kraftigt ökade antalet flyktingar som kom till Finland efter sommaren och blev inte lika polariserad som den om klasslärarutbildningen. Nyhetsbevakningen om svenska som integrations-språk gjordes främst i de nyländska tidningarna vilket är ett tecken på att situationen är ny i denna del av Finland (till skillnad från i Österbotten). En utlösare av debatten var en insändare där skribenten såg möjligheten för invandrare att integreras på svenska som en möjlighet och räddning för Svenskfinland. Denna synpunkt ifrågasattes inte i någon högre grad i den efterföljande debatten, även om den i viss mån problematiserades. Fokuset i debatten låg på språk- och identitetsval och på individens bästa kontra (det finlandssvenska) samhällets bästa. I inläggen kunde man urskilja drag av såväl preservationistisk diskurs – exempelvis med den starka betoningen på den finlandssvenska skolans betydelse för barns modersmåls- och identitetsutveckling – som idealistisk diskurs, så som betoningen på individens rätt att välja (språk, skola, identitet, bostadsort).

Den explicita intertextualiteten mellan de två debatterna var trots deras tidsmässiga samtidighet och likartade teman låg. Ingen skribent eller offentlig person deltog i båda debatterna och flyktingkrisen nämns exempelvis inte i de-

batten kring klasslärarutbildningen trots den nya klasslärarutbildningens flerspråkighets- och mångfaldsprofil. Samtidigt kan man genom båda debatterna se exempel på det som Hult & Pietikäinen (2014) noterade i sin analys av 2010 års debatt om skolsvenskan, att bilden av Finland som tvåspråkig nation börjar omförhandlas till att handla om ett mångspråkigt Finland. I denna rekontextualisering söker Svenskfinland sin framtida identitet.

7. Litteratur

- Blommaert, Jan 1999. The debate is open. I: Blommaert, Jan (red.), *Language Ideological Debates*. Berlin: Mouton de Gruyter, s. 1–38.
- Boyd, Sally & Åsa Palviainen 2015. Building walls or bridges? A language ideological debate about bilingual schools in Finland. I: Halonen, Mia, Pasi Ihalainen & Taina Saarinen (red.), *Language Policies in Finland and Sweden. Interdisciplinary and Multi-sited Comparisons*. Bristol: Multilingual Matters, s. 57–89.
- Duncker, Dorthe 2009. Kan man tage temperaturen på et sprogligt klima? Nogle sprogpolitiske tendenser i danske avismedier 1990–2007. *Språk i Norden* 2009, s. 71–84.
- Finlands officiella statistik (FOS) 2015. *Befolkningsstruktur, Tabellbilaga 2. Befolkningen efter språk 1980 - 2015*. Helsinki: Statistikcentralen. <http://www.stat.fi/til/vaerak/2015/vaerak_2015_2016-04-01_tau_002_sv.html>. Hämtat 24 november 2016.
- Honko, Mari & Sirku Latomaa 2016. Undervisning i och forskning om finska som andraspråk med fokus på nyanlända barn och ungdomar. *Nordisk tidsskrift för andrespråksforskning* 2016(2), s. 65–92.
- Hult, Francis M. & Sari Pietikäinen 2014. Shaping discourses of multilingualism through a language ideological debate. The case of Swedish in Finland. *Journal of Language and Politics* 13:1, s. 1–20.
- Kreander, Maria & Tom Sandlund 2006. Historisk och teoretisk inramning. I: Liebkind, Karmela & Tom Sandlund (red.), *Räcker det med svenskan? Om finlandssvenskarnas anknytning till sina organisationer*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet, s. 14–51.
- Kreander, Maria & Jan Sundberg 2007. Cultural autonomy in politics and in Swedish voluntary organizations. *International Journal of the Sociology of Language* 187/188, s. 55–73.
- Liebkind, Karmela & Tom Sandlund (red.) 2006. *Räcker det med svenskan? Om finlandssvenskarnas anknytning till sina organisationer*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet.

- Liebkind, Karmela, Marika Tandefelt & Tom Moring 2007. Introduction: why a special issue on the Swedish-speaking Finns. *International Journal of the Sociology of Language* 187/188, s. 1–11.
- Palviainen, Åsa 2011. Frivillig svenska? Utbildningsrelaterade konsekvenser. *Magma-studie 3/2011*. Helsinki: Magma, Finland's Swedish Think Tank.
- Sandberg, Siv 2006. Sammanhållning eller sönderfall? Relationen mellan lokal och ventral nivå i nio finlandssvenska organisationer. I: Liebkind, Karmela & Tom Sandlund (red.), *Räcker det med svenskan? Om finlandssvenskarnas anknytning till sina organisationer*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet, s. 223–256.
- Östman, Jan-Ola & Lena Ekberg 2016. Invandring och ambivalent grupptillhörighet på landsbygden i Svenskfinland. I: Kolu, Jaana, Mikko Kuronen & Åsa Palviainen (red.), *Svenskan i Finland 16*. Jyväskylä: Jyväskyläns yliopistopaino, s. 167–184.

Tidningsartiklar

Klasslärarutbildningsdebatten

- 11-05-2015 *ÅA beskylls för att förhåla klasslärarutbildningen*. Hbl.
- 13-05-2015 *Syndabocken i Österbotten*. Vbl.
- 10-10-2015 *Vi startar utbildningen utan ÅA*. Hbl.
- 10-10-2015 *HU nobbar ÅA*. Vbl och ÅU.
- 13-10-2015 *Det gäller att ha badbyxor av stål*. Vbl.
- 13-10-2015 *Finlandssvensk förtroendebrist*. Hbl_Önl.
- 14-10-2015 *Att gräla i Svenskfinland*. ÅU.
- 14-10-2015 *HU var redo att jämkä*. Hbl.
- 14-10-2015 *HU ville kompromissa*. Vbl.
- 17-10-2015 *Fondens goda minne*. Vbl.
- 24-10-2015 *Behöriga lärare en rättvisefråga*. Hbl_Önl.
- 13-11-2015 *Falska myter utvecklar inte utbildningen*. Vbl.
- 21-10-2015 *Alla kort borde vara på bordet*. Vbl.
- 22-11-2015 *Samarbete bästa alternativet?* Vbl.
- 26-11-2015 *ÅA jobbar på lärarutbildningen i Helsingfors*. ÅU.
- 22-12-2015 *Motigt för ÅA:s planer på exporterad lärarutbildning*. ÅU.

Integration på svenska

- 05-09-2015 *Så här fungerar asylsökande.* Hbl.
23-09-2015 *De första flyktingarna kom till Borgå.* Önl.
30-09-2015 *Invandrare borde få välja vilket språk barnet lär sig.* Önl.
02-10-2015 *Flyktingarnas språkval en ödesfråga för Svenskfinland.* Hbl_Önl.
02-10-2015 *Invandra på svenska!* Hbl_Önl.
10-10-2015 *Varför inte svenska för invandrare?* Hbl_Önl.
13-10-2015 *Integration på svenska kräver helhetssyn.* Hbl_Önl.
16-10-2015 *Helheten, önskemål och resurser beaktas i språkvalet.* Hbl_Önl.
19-11-2015 *Forskare: Invandrare borde kunna få båda språken.* ÅU.
04-12-2015 *Kulturfonden satsar på integration.* ÅU.

Åsa Palviainen

Institutionen för språk- och
kommunikationsstudier
Jyväskylä universitet
asa.palviainen@jyu.fi

Pauliina Sopenan

Institutionen för språk- och
kommunikationsstudier
Jyväskylä universitet
pauliina.r.sopenan@jyu.fi